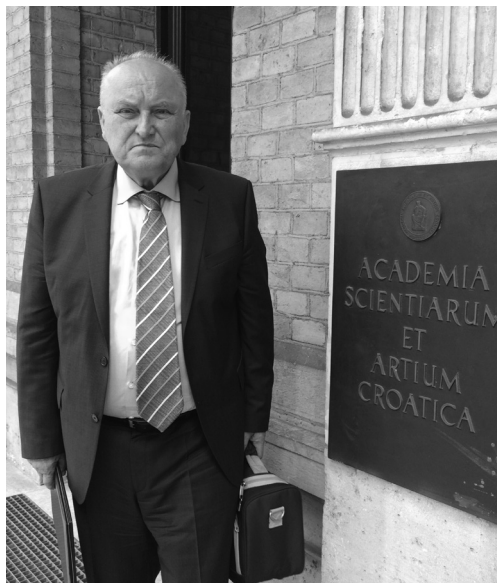

AKADEMIK DRAGUTIN FELETAR (1941.-2023.).
NEUMORNI ISTRAŽIVAČ SJEVEROZAPADNE HRVATSKE (*IN MEMORIAM*)¹

Dana 21. lipnja 2023. nakon kratke, ali teške bolesti u Koprivnici, gdje je živio od 1983., preminuo je akademik Dragutin Feletar, svestrani znanstvenik i prosvjetitelj koji je ostavio neizbrisivi trag i dubok pečat u istraživanjima sjeverozapadne Hrvatske, prvenstveno kroz objavljivanje brojnih knjiga i članaka. U to možemo ubrojiti i suradnju u časopisu *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, gdje je u prvom broju objavio pregled povijesti vađenja ugljena na Podravskoj Bilogori, a publicirati je nastavio i u kasnijim brojevima. U ovom časopisu je postao član izdavačkog savjeta od broja 4-5 (1990.-1991.) i to ostao do smrti.

Rođen je 10. srpnja 1941. u Velikom Otoku u tadašnjoj općini Đelekovec. Kao dijete preselio je u Donju Dubravu od kuda su mu podrijetlom bili roditelji i tamo krenuo u osnovnu školu koju je završio u Kotoribi. Gimnaziju je završio 1960. u Varaždinu. Diplomirao je 1965., a doktorirao 1982. disertacijom *Industrija u ekonomsko-geografskoj strukturi Podravine* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Od 1966. do 1973. radio je kao profesionalni novinar i urednik u Čakovcu, gdje osnovao *Radio-Čakovec* i *Kulturno-prosvjetno društvo Zrinski*. Imao je neugodnosti nakon sloma Hrvatskog proljeća sve do prelaska u Koprivnicu gdje je od 1973. do 1980. bio novinar i urednik u listu *Podravka* te u razdoblju od 1980–1982. direktor *Centra za djelatnosti u kulturi Podravke* (1981. osnovao *industrijski muzej prehrane i KUD Podravka*). Uz to je bio predsjednik *Savjeta Historijskog arhiva u Varaždinu*, 1978.-1983. Početkom 1983. zapošljava se na Geografskom odsjeku PMF-a u Zagrebu, gdje prolazi sva zvanja od asistenta do redovitog profesora u trajnom zvanju. Bio je predstojnik *Zavoda za geografiju i prostorno uređenje*, pročelnik Geografskog odsjeka, prodekan i dekan PMF-a. Pokrenuo je i povremeno uređivao *Međimurski kalendar*, *Kajkavski kalendar*, *Podravski zbornik*, *Muzejski vjesnik*, *Donjomeđimurski zbornik*, *Podravina*. Bio je glavni urednik središnjeg hrvatskog geografskog časopisa *Geografski glasnik* 1985.–1989., a 1987.–1989. predsjednik *Saveza geografskih društava Hrvatske*. Povezujući znanstveni rad vezan uz okolišne teme s društvenim aktivizmom bio je jedan od pionira

¹ DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/yk3jwh7vI9>

ekološkog pokreta u Podravini te od 1989. do 1992. predsjednik Ekološkog društva općine Koprivnica.

Godine 1990. među obnoviteljima je Matice hrvatske u Koprivnici, a paralelno s Matičinim aktivizmom je od 1991. sustavno doprinomio obnovi Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja“ kao suorganizator niza događanja, predavač i podupiratelj. U drugoj polovici 1990-tih radi na osnivanju Zmajskog stol u Čakovcu, kojemu je bio prvi pročelnik od ustoličenja 1999. Osim toga je puno pomagao pri osnivanju susjednih Zmajskih stolova - u Varaždinu i Križevcima. Pod njegovim pročelništvom Zmajski stol u Čakovcu je razvio bogatu aktivnost, od koje ističem samo organiziranje i financiranje podizanja spomenika na mjestu gdje se od 1661. do 1664. nalazila utvrda Novi Zrin, uz rijeku Muru, nedaleko Donje Dubrave 2001. godine. Njegov rad je bio prepoznat pa je 2004. dobio Zmajsku medalju. Kao jedan od najuglednijih članova izabran je 2006. za velikog meštra Družbe «Braća Hrvatskoga Zmaja». Na toj je odgovornoj dužnosti ostao do 2011. godine. U periodu između 2006. i 2011. u Kuli nad Kamenitim vratima su održana 192 događanja, ne računajući zasjedanja Meštarskoga zbora. U Starom gradu Ozlju, za čiju se obnovu posebno brinuo, je bilo 48 događanja, a u zmajskim stolovima oko 380 raznih događanja i mnogobrojna sijela. Dodajmo da su u tome periodu osnovani zmajski stolovi u Pazinu, Požegi, Virovitici, Bjelovaru i Sisku. U vrijeme kada je bio veliki meštar Družba je nastavila s intenzivnom djelatnošću podizanja 20 spomenika (između ostalih kralju Zvonimiru u Kninu, rondel velikana u Osijeku, Nikoli VII. Zrinskom u Donjoj Dubravi, Boži Milanoviću u Kiringi itd.) i 27 spomen ploča, organizirala 18 znanstvenih skupova, objavila 35 publikacija, a obnovljeno je izdavanje Zmajskih vijesti. Red Zlatnoga Zmaja dodijeljen mu je 20. studenoga 2010., a uručen 12. ožujka 2011. godine.

Bibliografija Dragutina Feletara je vrlo obimna: dosad je kao autor i koautor objavio 90 znanstvenih i stručnih knjiga, 6 knjiga s područja književnosti, te 37 udžbenika iz geografije za osnovne i srednje škole. U domaćoj i inozemnoj znanstvenoj periodici objavio je 300-tinjak radova, te još oko 350 stručnih i značajnijih popularnih članaka. Razvio je plodnu suradnju sa znanstvenicima iz 20-tak zemalja, a dosad je održao izlaganja na 216 znanstvenih i stručnih skupova (u većem broju skupova bio je predsjednik i član organizacijsko-znanstvenih odbora). Uz to je napisao i 164 predgovora u knjigama ili katalozima, te bio recenzent velikom broju znanstvenih radova i knjiga. Godine 1993. u Koprivnici je osnovao (obiteljsku) izdavačku kuću – danas “Meridijani“ sa sjedištem u Samoboru. Godine 1994. pokrenuo je časopis Hrvatski zemljopis (danas Meridijani) te je do 2022. bio glavni i odgovorni urednik. Pokrenuo je 2002. znanstveni časopis Podravina, a pod njegovim uredništvom objavljena su 43 sveska. Meridijani su objavili oko 260 naslova knjiga te više od 80 naslova udžbenika geografije i povijesti. Većina tih časopisa, knjiga i udžbenika izašla su pod uredništvom akademika Feletara.

Plodna i visokokvalitetna znanstvena djelatnost omogućila mu je 2006. izbor za

člana suradnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, dok je za redovitog člana izabran 2016. Spomenimo samo da su od osnivanja Akademije 1861. do njegovog izbora za akademika 2016., dakle u 155 godina njene povijesti, samo dva hrvatska geografa bili među academicima. S Akademijom je počeo suradnju znanstvenim skupom o Virovitici (1984.), a razvio ju kao suurednik i koautor obimnog Virovitičkog zbornika 1234-1984 (1986.). Potom je od 1989. do 1993. bio voditelj Akademijinih timova za izradu idejnih projekata brzih cesta Sveta Helena-Vrbovec-Koprivnica-Gola, Vrbovec-Bjelovar-Virovitica i prometnog čvora Vrbovec u okviru Znanstvenog savjeta za promet. Od 2019. bio je voditelj Odsjeka za etnologiju (i urednik časopisa Zbornik za narodni život i običaje), od 2020. voditelj Zavoda za znanstvenoistraživački rad HAZU u Bjelovaru (i urednik tamošnjeg časopisa Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru), te od 2018. godine glavni urednik časopisa RAD Razreda za društvene znanosti. Bio je i član Znanstvenog vijeća Zavoda za znanstvenoistraživački rad u Križevcima te član Odbora za nagrade i Odbora za utvrđivanje postojanja djela koje nije u skladu s ugledom i dostojanstvom člana HAZU.

Njegovi bi se najvažniji znanstveni prinosi mogli sažeti u nekoliko najvažnijih točaka:

1. Unapređenje industrijske geografije kao specijalnosti ekonomske (socijalne) geografije. Uvođenje dostignuća europske industrijske geografije u hrvatsku geografiju uz razradu i proširenje njene metodologije. Analiza industrije kao najvažnije privredne djelatnosti i razrada njezine strukture, odnosa među industrijskim granama i odnosa industrije prema drugim gospodarskim granama, te osobito analiza industrije kao važnog čimbenika transformacije geografskog prostora. Važni su bili uvođenje kvantitativnih i grafičkih metoda u industrijsku geografiju kako i geoekološki pristup proučavanju sekundarnog sektora.

2. Prinosi razvoju historijske geografije odnose se na afirmaciju proučavanja malih geografskih cjelina i naselja. Historijsko-geografskom znanstvenom obradom niza mjesta, općina i županija, osobito u sjevernoj Hrvatskoj, gdje je studija lokalnih područja bilo izrazito malo, unaprijeđena je hrvatska geografija, ali i historiografija i povijest umjetnosti i etnologija. Postavljena je specifična metodologija, koja je u historijskoj geografiji afirmirala geoekološki pristup, te doprinijela afirmaciji suvremene ekohistorije. U toj metodologiji polazi se od zemlje, dakle fizičko-geografskih značajki, te ljudi, odnosno demografskih strukturalnih i migracijskih osobina, do značajki naseljenosti (ruralnih i urbanih struktura) i društvenog, političkog i ekonomskog razvoja. U objašnjavanju funkcija i procesa u nekom povijesnom razdoblju primjenjuju se brojne geografske, pa i kvantitativne metode i mjerila.

3. Razvijanje i afirmacija geografsko-povijesnog istraživanja proizvodnje, proizvodnih jedinica i poduzetništva. Kroz knjige i studije brojnih poduzeća, pa i proizvodnih sistema, razrađena je specifična metodologija historijsko-geografskog i ekohistorijskog pristupa. Tek se djelomice primjenjuje kronološka metoda, a razvijena je ekološko-demografsko-ekonomska analiza s ugradbom svih komponenata koje su utjecale na razvoj i promjene. S modernim kvantitativnim i grafičkim metodama i mjerilima razrađuju se strukture, funkcije i procesi u nekom poduzeću od priprema i uvjeta osnivanja, početnog razvoja do današnjice.

4. Osobito značajan je prinos popularizaciji znanosti, prvenstveno geografije, povijesti, povijesti umjetnosti, etnologije, demografije i geopolitike. To je ostvareno objavljivanjem izuzetno velikog broja popularnih članaka u dnevnom tisku, periodici, zbornicima i dijelovima knjiga. Na taj je način i predavao studentima industrijsku geografiju (o čemu kao njegov bivši student mogu i osobno svjedočiti), pa čak i regionalne kolegije (primjerice, geografiju Afrike). Osim toga valja naglasiti kako je Dragutin Feletar pokrenuo i neke popularne časopise, znanstvene časopise, te izdavanje popularnih knjiga upravo s istom namjenom i misijom.

U sklopu navedenoga bio je vrlo društven razvivši plodnu suradnju sa znanstvenicima iz 20-tak zemalja, a kao gostujući profesor predajući u Poljskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Bosni i Hercegovini, Sloveniji, Srbiji i drugdje. Više od pola stoljeća poticao je druge da pišu, uređivao njihove knjige i pisao im predgovore te organizirao brojne likovne izložbe. Uz sve navedeno, uspio je naći vremena za rad u ratnom izvršnom vijeću općine Koprivnica, a kasnije u gradskom poglavarstvu te na kraju kao predsjednik gradskog vijeća Koprivnice.

Dobitnik je mnogobrojnih nagrada za znanstveni rad i popularizaciju znanosti. Spomenimo samo neke: godišnje nagrade općina Virovitica i Koprivnica, Red Danice hrvatske s likom Rugjera Boškovića, nagrada za životno djelo Koprivničko-križevačke županija, nagrada Josip Juraj Strossmayer HAZU, spomen medalja Sveučilišta u Zagrebu, godišnja državna nagrada za znanost Hrvatskog sabora, medalja grada i nagrada za životno djelo Grada Koprivnice, nagrada Vjekoslav Klaić, nagrada Zrinski Međimurske županije i mnoge druge. Dodajmo da je u Budimpešti 2011. proglašen europskim vitezom kulture te postao počasnim građaninom Koprivnice, Legrada, Donje Dubrave i Koprivničko-križevačke županija.

Bio je obiteljski čovjek koji je srcem i umom dijelio sudbinu zavičaja, domovine i naroda ulažući veliki trud i napor za njihov napredak. Pri tome je svojom čovječnošću, domoljubljem, upućenošću i marljivošću utjecao na brojne suradnike, prijatelje, studente, kolege, a često svojim nastupima i na širu javnost. Pomagao je u afirmaciji mnogima, a naročito meni, u mnogo čemu me formiravši - ljudski i profesionalno, na čemu mu od srca zahvaljujem.

Dr. sc. Hrvoje Petrić